

Asia: VN/9952/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Huomiot muutosehdotuksista

Hallituksen esityksessä esitetään, että Digi- ja väestötietovirasto loisi Suomi.fi-sähköisen postilaatikon automaattisesti käyttäjän ensimmäisen kerran kirjautuessa vahvalla tunnistautumisella pankkitunnusten avulla viranomaisen palveluun. Lohjan kaupunki näkee kyseisen menettelyn hyvänä, koska luonnollisesti digitaalisia palveluita käyttävä ihminen saisi automaattisesti Suomi.fi-sähköisen postilaatikon käyttöönsä eikä silloin tarvitsisi ottaa erityisiä toimenpiteitä mahdollistaakseen sähköisen viestinnän viranomaisten kanssa.

Esityksessä tuodaan esille myös, että huoltajan alle 18-vuotiaalle luoma Suomi.fi-postilaatikko jäisi voimaan ilman erillistä ilmoitusta. Lohjan kaupunki näkee tämän menettelyn huonona tapana lähestyä täysi-ikäisten saavutettavuutta. Viranomainen ei voi luottaa siihen, että tieto Suomi.fi-sähköisestä postilaatikosta liikkuisi huoltajien ja alaikäisten välillä heidän siirtyessä täysi-ikäisyyteen. Tällöin Suomi.fi-sähköinen postilaatikko ei palvele tarkoitustaan, jos yksilö, joka on täyttänyt 18 vuotta, ei tiedä menettelytavasta, jolla viranomainen ottaa yhteyttä suoraan Suomi.fi-sähköiseen postilaatikkoon.

Hallituksen esitys myös tuo esiin saman puutteen, mutta ei tarjoa vastausta siihen, miten tilanne ratkaistaan. Lohjan kaupunki näkee, että saavutettavuuden kannalta olisi järkevää luoda mekanismi, jolla täysi-ikäisyyden saavuttavalle luonnolliselle henkilölle ilmoitettaisiin hänen Suomi.fi-sähköisestä postilaatikostaan.

Huomiot tiedoksiantoa koskevista ehdotuksista (18-19 b §:t)

Esitöiden mukaan tämänhetkisessä lainsäädännössä on säilytetty lähtökohta, jonka mukaan viranomainen ei voisi yksipuolisesti päättää sähköisen tiedoksiannon käyttämisestä. Tähän on vaikuttanut se, että asia on voinut tulla vireille olosuhteissa, joissa luonnollisella henkilöllä ei ole ollut mahdollista jatkaa sähköistä viestintää, esimerkiksi tilanteessa, jossa asia on laitettu vireille yhteiskäyttökoneelta.

Nyt esillä olevan muutoksen tavoitteena on Suomi.fi-palvelun avulla siirtyä ensisijaisesti sähköiseen viestintään ja sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettuun lakiin tulee muutos, joka sallii ensisijaisesti suoraan sähköisen viestinnän ilman asianosaisen suostumusta. Lakiin lisättäisiin 19 b § ja 18 b § -pykälät, joilla säädösteknisesti suostumuksen pyytämisestä voidaan luopua. Uuden 19 b § -pykälän mukaan viranomainen olisi velvoitettu ilmoittamaan Suomi.fi-viestin saapumisesta käyttämällä jotain tiedoksiantomenettelyä, esimerkiksi viestinvälityspalvelua.

Lohjan kaupungin mukaan on erityisen tärkeää varmistaa, että asianosainen saa viestin, eikä viranomaisen lähettämä viesti jäisi lukematta. Tämä on enemmän tiedotuksellinen asia, jonka toteutus on Suomi.fi-palvelun tarjoajan käsissä. Uuden toimintatavan mukana ei saa esiintyä tilannetta, jossa viranomaisen lähettämä viesti jäisi lukematta.

Lakiesityksessä pitäisi myös selventää muiden kuin Suomi.fi-sähköisten viestintävälineiden käyttöä viranomaisviestinnässä, niin viranomaisen lähettämät tavanomaiset sähköpostiviestit kuin muut sähköiset postilaatikkopalvelu kuten Omaposti. Miten jatkossa voidaan hyödyntää myös näitä sähköisiä viestintäpalveluita viranomaistoiminnassa?

Huomiot sähköisen asiakirjan saapumista määräajassa koskevasta ehdotuksesta (11 §)

Esityksessä esitetään muutettavaksi sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 11§ pykälää niin että jatkossa säännös koskisi muitakin asiakirjoja kuin viranomaisen pyytämiä asiakirjoja.

Lohjan kaupunki näkee tämän hyvänä muutoksena, sillä siirtyessä ensisijaisesti sähköiseen asiointiin on tärkeää, että asiakirjojen määräajat ovat selkeitä ja kaikki asiakirjojen vastaanottajat kokevat samat määräajat. Tämä selventää viranomaisten kanssa tapahtuvaa toimintaa, jättäen vähemmän varaa tulkinnalle siitä, milloin on kyseessä tietyn tyyppinen asiakirja viranomaistoiminnassa.

Muut huomiot

Lohjan kaupunki näkee muutoksen pääosin positiivisena. Digitaalisten palvelujen kehittäminen helpottamaan viranomaistoimintaa ja hallinnon taakkaa ovat tervetulleita muutoksia. Suomi.fi-palveluun automaattisesti luotavalla postilaatikolla saadaan aikaan suora tiedoksiantokanava, jonka kautta voidaan vähentää tarvetta paperipostille ja postin kuljetuksesta aiheutuville viivästyksille. Hallinnollinen työ tapahtuu jo pääosin sähköisesti, joten järjestelmien yhteensovittaminen sähköiseen tiedoksiintoon suoraan nopeuttaa tiedoksiantoa ja muuta viranomaisten kanssa tapahtuvaa toimintaa.

Muutoksella on merkittäviä vaikutuksia palveluiden saavutettavuuteen, joten muutosten täytyy olla tarkkaan arvioituja. Vaikka julkista valtaa käytetäänkin hyvinkin nopeasti digitalisoituvassa maailmassa, on edelleen ihmisiä, joita tällaisella sähköisellä viestinnällä ei välttämättä saavuteta niin suurella varmuudella kuin tapahtuisi perinteisen paperisen tiedoksiannon kautta.

Muutoksessa on huomioitu myös vaihtoehtoisia asiointikanavia luonnollisille henkilöille, joilla ei ole mahdollisuutta käyttää sähköistä viestintää. Lohjan kaupunki näkee, että vaihtoehtoisten kanavien ylläpitäminen on yhä tärkeää, sillä on täysin mahdotonta siirtyä täysin sähköiseen viranomaisviestintään.

Esityksen tarkoitusta suorasta ensisijaisesta viranomaisen tiedottamisesta toteutetaan niin, että automaattisesti luodaan luonnollisille henkilöille sähköinen postilaatikko Suomi.fi-järjestelmään, jolloin kaikki viranomaisviestintä tapahtuu suoraan sitä kautta. Lohjan kaupunki myös kokee, että esityksessä ei tarpeeksi selvästi kerrota kuinka sähköistä viestintää viranomaistoiminnassa voidaan toteuttaa muilla kanavilla kuin Suomi.fi.

Esityksessä puhutaan rinnakkaisesta hankkeesta, jossa mahdollistetaan muiden yksityisten palveluiden käyttäminen sähköiseen viestintään. Se, koskeeko sähköisen viestinnän ensisijaisuus myös tapauksia, joissa luonnollisen henkilön sähköpostiosoite on tiedossa, mutta samalla henkilöllä ei ole Suomi.fi-sähköistä postilaatikkoa käytössä, jää epäselväksi.

Huomiot soveltamisalan muuttamista koskevasta ehdotuksesta esitutinnan ja poliisitutinnan osalta

-

Huomiot oikeudenkäymiskaaren (erit. OK 11:3) ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain prosessiosoite- ja tiedoksiantosäätelyä koskevista ehdotuksista

-

Muut huomiot koskien oikeudenkäymiskaarta ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia

-

Huomiot oikeudenkäyntimaksun porrastusta koskevasta ehdotuksesta hallinto- ja erityistuomioistuinten osalta

-

Esityksessä on arvioitu ehdotettavien muutosten perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia, yritysvaikutuksia ja viranomaisvaikutuksia. Onko esityksessä otettu huomioon tältä osin keskeisimmät vaikutukset? Arvioitteko muutoksilla olevan sellaisia vaikutuksia, joita esitysluonnoksessa ei ole tunnistettu?

-

Muut huomiot

-

Turunen Hannele
Lohjan kaupunki - Lohjan kaupungin konsernipalvelut, hallintopalvelut,
hallintojuristi Santtu Päivinen